

Πλήρες θέλω οίνου Σάμου τὸ ποτήριον καὶ πάλιν
Καὶ δὲν θέλω ἀναμνήσεις, λύπην φέρουσι πολλήν·
Δι' αὐτοῦ ὁ Ἀνακρέων δόξαν ἔλαθε μεγάλην·
Ναὶ μὲν τοῦ τυράννου οὗτος θεράπευεν αὐτὴν,
'Ἄλλ' ὁ Πολυκράτης Ἕλληνας. Τότε κὰν ἡμεῖς τυράννους
Ἐγχομεν συμπατριώτας, ὄχι ξένους — Μουσουλιάνους.

Ἦτο καὶ ὁ Μιλιτιάδης τυράννος τῆς Χερσονήσου,
Τῆς ἐλευθερίας ὄμως μέγας ὑπερασπιστής·
Ἄς ἐφαίνετο τοιοῦτος ἄλλος τυράννος ἐξίσου,
Ἦσως ἤθελε τοῦ γένους γίνεαι ἐλευθερωτής.
Ἄλυσαι ἐνὸς τοιοῦτου ἴσως ἤθελ' ἠμπορέσει
Ἄς ἐν σῶμ' ἀδιαβρόχως ἡμᾶς ὄλους νὰ συνδέσῃ.

Πλήρες, πλήρες οίνου Σάμου τὸ ποτήριον ἐκ νέου.
Εἰς τοὺς βράχους τοῦ Σουλίου, εἰς τῆς Πάργας τὴν ἀκτὴν
Λειψανά τινα τοῦ γένους ζῶσιν ἔτι τοῦ γενναίου,
Ὅπερ δωρικάι μητέρες ἔφερον εἰς τὴν Κωήν!
Ἐξ αὐτῆς τῆς φυλῆς ἴσως τῶν Ἡρακλειδῶν ἀξίας
Θὰ φανοῦν μίαν ἡμέραν πρόμαχοι ἐλευθερίας.

Εἰς τῶν Φράγκων ὑποσχέσεις μὴ στηρίζετε ἐλπίδας·
Ἐμπορος ὁ βασιλεὺς τῶν ἀγοράζει καὶ πωλεῖ·
Εἰς τῶν τέκνων σας τὰς λόγγας καὶ ἀσπίδας καὶ κοπίδας,
Εἰς αὐτὰ αὐτὰ καὶ μόνον ἢ ἐλπίς ἄς στηριχθῇ.
Ἄπὸ τοὺς ἀγρίους Τούρκους καὶ τοὺς πονηροὺς Λατίνους
Ὅσον δυνατοὶ κ' ἂν ἦσθε δεινοὺς τρέχετε κινδύνους.

Πλήρη πάλιν οίνου Σάμου, πλήρη θέλω τὴν φιάλην.
Βλέπω νέας εἰς τὰ δένδρα χορευούσας ἐν σκιᾷ,
Καὶ τοὺς μαύρους ὀφθαλμοὺς τῶν λάμπριν χύνοντας μεγά-
'Ἄλλ' οἱ ἰδιόκοι μου κλαίουσιν, χύνονσιν δάκρυα πικρά, [λην·
Ἐπειδὴ, ἐνῶ τὰς βλέπω, συλλογιζομαι φρυάττων,
Ὅτι δούλους θὰ θηλάσουν μὲ τὰ στήθη τὰ λευκὰ τῶν.

Φέρετέ με εἰς τοὺς στύλους τοῦ Σουνίου τοὺς λυγίονους,
Ὅπου ἔρρημον τὸ κύμα εἰς τὴν ὄχθην ὀρηνοδεῖ.
Ἐκεῖ θέλω νὰ ὑψώσω μετ' αὐτοῦ κ' ἐγὼ τοὺς θρήνους
Καὶ ὡς κύκνος ν' ἀποθάνω, ὅστις θνήσκων κελᾶδεῖ.
Ἄς πατρίδα μου δὲν θέλω δούλην γῆν, μὴ ἐλευθέραν.
Χύσε εἰς τὴν γῆν τὸν οἶνον, τὴν φιάλην βίψε πέραν.

Ἀπόφασις τοῦ Βύρωνος νὰ μεταβῇ εἰς Ἑλλάδα.

Ὅτω ὀλιθερῶς ἐθρήνει τὴν δουλείαν τῆς Ἑλ-
λάδος ὁ βάρδος Βρετανὸς ὀλίγα πρὸ τῆς ἐπανα-
στάσεως ἔτη. Ἐν τούτοις ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ, ἥς ἡ
φαινομένη νέκρωσις τοσοῦτον μυχίως συνειννεῖ
τὴν μεγάλην καρδίαν του, ἀπὸ ἱκανοῦ ἤδη χρο-
νου ὑπέβησκον γενναῖα ζώπυρα ἐλευθερίας, ἔμελλε
δὲ μετ' οὐ πολλὸν ὁ μὲν κόσμος δλόκληρος νὰ χαι-
ρετῆσθαι ἔκθαμβος τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν τῆς,
ὁ δὲ μεγαλόφρων Βρετανὸς νὰ προσδράμῃ ἐνθους
ἵνα καταθέσθαι εἰς τὸν βωμὸν αὐτῆς θυσίαν τὴν
τε περιουσίαν καὶ τὴν ζωὴν.

«Τὴν ἰδέαν τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταβάσεως,
γράφει ὁ Γερμανὸς ἱστοριογράφος Γερβίνος, συνέ-
λαβεν ὁ Βύρων, ἔτι ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἐ-
παναστάσεως, διατρίβων ἐν Γενούῃ. Ἐν ὄλκις αὐ-
τοῦ ταῖς πράξεσι καὶ τοῖς διαθήμασιν ὁ ἀνὴρ
οὗτος ὠθούμενος ὑπὸ πνεύματος ἐναντιότητος
πρὸς τὴν πατρίδα του, ἐξῆρθη καὶ ὡς πρὸς τὸ
ἑλληνικὸν ζήτημα εἰς ἀποτομωτάτην ἀντίθεσιν

πρὸς τὸν μικροπρεπῆ ἐγωϊσμόν τῶν συμπολιτῶν
του, ὡς νὰ ἤθελε πρὸς κατασχύνην αὐτῶν νὰ ἐπα-
νορθώσῃ τὴν ἄσπλαγγον διαγωγὴν τῶν δι' ἀφι-
λοκερδοῦς πράξεως ἀκριφνεστάτης αὐταπαρονήσε-
ως. Ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ ἡδὴ νεότητι ἡ ποίησις,
ἡ ἱστορία, καὶ τὰ ὀδοιπορικὰ διήγειρον ἐν αὐτῷ
σφοδρὰν ἐπιθυμίαν νὰ περιηγηθῇ τὴν Ἀνατολήν.
Ἦρξατο λοιπὸν τῆς Ἀρολδίου ταύτης περιηγή-
σεώς του κατὰ τὸ 1809 μετὰ τοῦ Hobhouse,
μετέβη διὰ τῆς Πορτογαλλίας, τῆς Ἰσπανίας καὶ
τῆς Μελίτης εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πρῶτον εἰς
τὴν Ἀλβανίαν, ἔθνα ἔμαθε τοὺς μὲν Σουλιώτας
νὰ θαυμάζῃ, τοῦ δὲ ἐχθροῦ αὐτῶν Ἀλῆ πασᾶ τὴν
μοχθηρὰν καὶ θηριώδη φύσιν νὰ διαβλέπῃ. Ἐν-
τεῦθεν ἐπεστρέφθη τὰς Ἀθήνας, τὴν μικρὰν Ἀσίαν
καὶ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, καὶ κατὰ τὴν ἐν Κων-
σταντινουπόλει διαμονὴν του ἠθέλησε νὰ μιμηθῇ
τὸν Λέανδρον, κολυμβῶν μεταξὺ Σηστοῦ καὶ Ἀ-
βύδου. Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἔβλεπεν ἔτι μετὰ
περιφρονήσεως πρὸς τοὺς νέους Ἑλληνας, «οἵτι-
νες, ὡς ἔλεγεν, οὐδαμῶς ἀγαπῶσι τὴν χῶραν, εἰς
ἣν τὰ πάντα ὀφείλουσι», καὶ οὐδεμίαν εἶχε πε-
ποιήσιν περὶ τῆς ἀναγεννήσεως αὐτῶν οὔτε δι'
ἰδίων δυνάμεων οὔτε διὰ ξένης συνδρομῆς. Καὶ
ὅμως ἡ καρδία του ἦτο διὰ φυσικωτάτων δεσμῶν
προσκεκολλημένη εἰς τὴν γῆν ταύτην, ἐφ' ἧς ἐ-
ποίησε τὰ πρῶτα ἄσματα τοῦ Ἀρόλδου, ἐφ' ἧς
ἔλαβε τὴν ἔμπνευσιν τῶν θαυμασιῶν αὐτοῦ ποι-
ητικῶν διηγημάτων, τοῦ Γκισοῦρ, τῆς Νύμφης
τῆς Ἀβύδου, τοῦ Πειρατοῦ καὶ τοῦ Λάρα, ἐν
οἷς μετέφερε τρόπον τινὰ εἰς ὑψηλοτέρην ποιητι-
κὴν περιωπὴν τὰ κλέφτικα τραγοῦδια. Καὶ ὅτε
ἐτύπωσε τὰ ποιήματά του ταῦτα (1813), καὶ
ὅτε ἐν τῷ Γκισοῦρ συνέκρινεν ἐν βαθείᾳ ἀθυμίᾳ
τὴν ταλαίπωρον τῶν Ἑλλήνων χῶραν πρὸς τὸ ὠ-
ραῖον πρόσωπον τοῦ νεκροῦ ἀμείστως μετὰ τὴν ἀ-
γωνίαν τοῦ θανάτου¹, καὶ τότε ἀκόμη δὲν ἐσκέ-
πτετο εὐνοϊκώτερον περὶ τῶν δούλων, οἵτινες εἰ-
σὶν ἀνάξιοι πλέον τῆς θαυμασίας αὐτῶν πατρί-
δος. «Οἱ ὅμως μὲ ὄλα ταῦτα ὁ νοῦς του ἀείποτε
ἦτο ἐνησχολημένος περὶ τὸν λαὸν τοῦτον, κατε-
φάνη κατόπιν διὰ τοῦ περιφήμου ὕμνου εἰς τὴν
ἐπανάστασιν τῆς Ἑλλάδος, ὅστις ἐγράφη ἐν ἐ-
ποχῇ (1819), καθ' ἣν ὁ κόσμος οὔτε ἰδέαν εἶχε
περὶ τῆς ἐπικειμένης ἐπαναστάσεως. Κατ' ἐκείνην
ἤδη τὴν ἐποχὴν διέτριβεν ὁ Βύρων ἐν Ἰταλίᾳ.
Τῷ 1816 μετὰ τὸ διαζυγίον του ἤρρισε τὰς πε-
ριηγήσεις του, μὴ δυνάμενος νὰ συμμορφωθῇ πρὸς
τοὺς συμπολίτας του, καὶ ἔχων στερεὰν ἀπόφα-
σιν νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ πλέον εἰς τὴν πατρίδα. Διὰ
τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ἑλβετίας διέβη τὰς Ἀλ-
πεῖς, διέμεινεν ἐπὶ δύο ἔτη ἐν Ραβέννη, εἶτα δὲ
ἐν Πίζῃ, ἐξορισθεὶς δὲ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Γενοῦαν,
καὶ παραιτηθεὶς τοῦ σκοποῦ νὰ μεταβῇ εἰς Ἀμε-
ρικὴν, ἀπεράσισε προτροπῇ τοῦ φιλέλληνος Βλα-

1. Τὸ ποίημα τοῦτο εἶνε τὸ ὀλίγον ἐμπροσθεν δημοσι-
εῦόμενον.

κίερον νὰ ἐπιληρθῆ τῆς ἀρχαίας του κλίσεως, νὰ ὑπηρετήσῃ δηλαδή τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἐπαναστάσιν τῆς. Ἐκ Γενούης ἐξήτησεν ἀκριβεῖς πληροφορίες περὶ τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἔγραψε παραινετικὰς καὶ ἐνθουσιαστικὰς ἐπιστολάς πρὸς τὴν ἐν Λονδίῳ ἐλληνικὴν Ἐταιρίαν, ἣτις τὸν ἐνίσχυσεν εἰς τὰ φρονήματά του ταῦτα, καὶ τὸν ὠνόμασεν ἀντιπρόσωπον αὐτῆς ἐν Ἑλλάδι. Ἐπιβίβασθεις ἐν Λιβόρνῳ τῇ 12[24] Ἰουλίου, ἀπέπλευσεν εἰς Ἀργοστόλιον τῆς Κεφαλληνίας, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ κόμητος Γάμβρα καὶ ὑπὸ τῶν Ἀγγλων Τρελώνη καὶ Hamilton Brown. Ἐκεῖ ἔμεινεν ἐπὶ ἕξ ὀλοκλήρους ἑβδομάδας ἐντὸς τοῦ πλοίου του, καὶ ἀπέστειλε τοὺς συμπολίτας του, ὅπως λάβωσιν ἀκριβεῖς πληροφορίες περὶ τῆς καταστάσεως τῆς χώρας καὶ περὶ τῆς φύσεως τῶν ἐν ἐμφυλίῳ πολέμῳ σπαρτατομένων μεριδῶν. Οἱ ἀπεσταλμένοι του εὗρον τοὺς προέχοντας τῶν Ἑλλήνων ἐν φανερῇ πρὸς ἀλλήλους διχμάχῃ εὐρισκομένους. Ἄλλ' ὁ Μαυροκορδάτος ἔγραψεν ἐξ Ὑδρας πρὸς τὸν Βύρωνα ὅτι ἡ Κυβερνήτις εἶνε διηρημένη, ὅχι ὅμως καὶ ὁ λαὸς· ἐὰν δὲ εἶνε εὐδιάθετος ὁ Βύρων νὰ παράσχῃ τὴν συνδρομὴν του εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρέπει νὰ γνωρίσῃ ἐκ πρώτης ὄψεως ποῦ κεῖται ὁ κίνδυνος, δηλ. ἐν τῷ πολιορκουμένῳ Ἀνατολικῷ καὶ ἐν τῷ ἀποκεκλεισμένῳ Μεσολογγίῳ. Ὅθεν παρεσκευάσθη ὁ Βύρων νὰ μεταβῆ εἰς Μεσολόγγιον. Ἀπέπλευσε δὲ ἐκ Ζακύνθου τῇ 17[29] Δεκεμβρίου μετὰ τῆς συνοδείας του ἐπὶ δύο πλοίων, ὧν τὸ ἐν ἔφερε τὸν κόμητα Γάμβραν καὶ διὰ χιλιάδας ἰσπανικῶν ταλλήρων».

* *

Τὰ κατὰ τὴν διαπερασίωσιν αὐτοῦ ἐκ Ζακύνθου εἰς Μεσολόγγιον.

Ὁ ἀπὸ Ζακύνθου εἰς Μεσολόγγιον διάπλους τοῦ Βύρωνος ὑπῆρξε μικρὰ Ὀδύσσεια, καθ' ἣν δις περιέστη εἰς μέγαν κίνδυνον ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

Ἰδοὺ πῶς διηγοῦνται τὴν περίστασιν ταύτην τὰ «Ἑλληνικὰ Χρονικὰ», ἐφημερίς ἐκδιδομένη τότε ἐν Μεσολογγίῳ:

«Τὴν 15 Δεκεμβρίου ἀπέπλευσεν ὁ λόρδος ἀπὸ Κεφαλληνίας εἰς Ζακύνθον μετὰ δύο πλοῖα, ἐξ ὧν τὸ ἐν, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπέβη καὶ αὐτὸς, ἦτο πλοιάριόν τι, κοινῶς ὀνομαζόμενον *Μύστικον*, τὸ δ' ἄλλο μία βομβάρδα, παρὰ τοῦ κυβερνήτου Σπύρου Βαλσαμάκη διοικουμένη, μεταξύ τῶν ἐπιβατῶν τῆς ὁποίας ἦτο καὶ ὁ Κόμης Γάμβρας, φίλος τοῦ Λόρδου, συνεπιφέρων ἱκανὴν χρημάτων ποσότητα, καὶ τὰ πλείωτερα τῶν πραγμάτων καὶ ἐφοδίων τοῦ φηθέντος εὐγενοῦς Λόρδου. Περὶ τὸ ἑσπέρας τῆς 17 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀνεχώρησαν ἀμφότεροι ἀπὸ Ζακύνθου, διευθυνόμενοι εἰς Κάλαμον, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Μεσολόγγιον· καὶ τὸ μὲν πλοιάριον τοῦ Λόρδου ὡς ταχυπορώτερον ἔφθασε δύο ὥρας πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου εἰς τὰς Ἐχινάδας (Σκρόφας), ὅπου εὐρέθη ἀπροσδοκῆτως

πλησίον μιᾶς φρεγάτας Ὀθωμανικῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ γνωρίσωσι καὶ διὰ τὸ ἀσέλγηνον τῆς νυκτὸς, καὶ διὰ τὴν πληροφορίαν, ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος ἦτον εἰς Νάυπακτον. Ἄλλ' ἀπ' αὐτὰς τὰς κραυγὰς καὶ τὸν θόρυβον τῶν ἀτάκτων Ὀθωμανῶν ἐννοήσας τὴν ἀλήθειαν ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοιαρίου, ἀμέσως ἔστρεψε τὸ πηδάλιον πρὸς τὰς Ἐχινάδας, ὅπου καὶ διεσώθη, ἀπὸ οὐρίου ἄνεμον βοηθούμενος. Ἡ δὲ βομβάρδα, μεταξύ τῶν ἐπιβατῶν τῆς ὁποίας ἦτο, καθὼς εἴπομεν, καὶ ὁ Κόμης Γάμβρας, περὶ τὸ λυκαυγὲς περιέπεσεν εἰς τὸν αὐτὸν τοῦ Λόρδου κίνδυνον, ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν ἐκφύγῃ· διότι ὁ κυβερνήτης τῆς, μῦλλον ὅτι ὑπόπτεισε τὸ πρᾶγμα διὰ τοῦ πλοίου τὸ μέγεθος, ἐκλαμβάνων ὅμως τὴν φρεγάταν Αὐστριακὴν, ἀφόβως ἠκολούθει τὸν δρόμον του, καὶ ἐπλησίασε τὸν ἐχθρὸν, ὅστις ἀνύψωσε παρευθὺς τὴν Ὀθωμανικὴν σημαίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ βομβάρδα ἀπεκρίθη διὰ τῆς Ἰονικῆς. Ἀκολουθῶς ὁ ἐχθρὸς ἔκραξεν αὐτὴν νὰ πλησιάσῃ, καὶ ὁ Ὀθωμανὸς κυβερνήτης ἐδέχθη ξιφῆρας τὸν τῆς βομβάρδας, διότι ὑπόπτεισε μήπως ἦτον Ἑλληνικὸν ἠφίσειον (μπουρλότο) πλοῖον. Ἐξετασθεις δὲ ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου, πῶθεν ἔρχεται, καὶ ἐὰν διευθύνετο εἰς Μεσολόγγιον, — Ναί, ἀπεκρίθη ἀπὸ τὸν ὑπερβολικὸν φόβον καὶ τὴν ἄκραν ταραχὴν, ἣτις κατεκυρίευσεν τὴν ψυχὴν του. Ἡ ἀπερίσκεπτος αὕτη ἀπόκρισις ἔφερεν εἰς λύσσαν τὸν βάρβαρον, ὥστε ἐπρόσταξε παρευθὺς τὴν σημαίαν τοῦ Γραικοῦ κυβερνήτου καὶ τῶν ναυτῶν, καὶ τὸν καταβυθισμὸν τῆς βομβάρδας, ὅτε κατ' εὐτυχίαν ὁ Βαλσαμάκης, ὅστις πρὸ χρόνων συνέπεσεν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον νὰ διασώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ αὐτοῦ κυβερνήτου, καλουμένου Ζεκεριά, γνωρίσας αὐτὸν ἔκραξε μεγαλοφώνως: «Τὸν σωτήρᾶ σου φονεύεις;» Ὁ Ὀθωμανὸς τότε ἐνθυμηθεὶς τὸν σωτήρᾶ του, τὸν ἐπεριποιήθη, τὸν κατησπᾶσθη, καὶ τὸν ὑπεσχέθη, ὅτι ἀφοῦ φθάσωσιν εἰς Πάτρας, θέλει συνεργήσει εἰς τὴν ἐλευθερίαν του. Ὁ δὲ Κόμης, εἰποτε σταθερὸς εἰς τὰς ἀποκρίσεις του, διεμαρτύρητο ἐναντίον πάσης βίας, ἣτις ἤθελε γένοι κατ' αὐτοῦ, λέγων, ὅτι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν τακτικῶν ἐφοδιαστικῶν του ἐγγράφων διευθύνετο εἰς Κάλαμον, ὅπου ἔμελλε νὰ συναντήσῃ ἕνα φίλον τοῦ Ἀγγλοῦ, διὰ τὴν συμπειρῆθωσι τὴν Ἑυρωπαϊκὴν Τουρκίαν. Εἰς τούτους τοὺς λόγους τοῦ Κόμητος πεισθεὶς ὁ κυβερνήτης, ὑπεσχέθη πρὸς αὐτὸν, ὅτι τὴν ἐπιούσαν θέλει ἀπολυθῆ, καὶ οὕτως ἐπλησίασαν εἰς τὰς Πάτρας. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐστάλη ὁ Κόμης εἰς τὸ φρούριον τῶν Π. Πατρῶν, ὅπου εὐρίσκειτο ὁ Ἰουσοῦφ πασᾶς, καὶ μετὰ τριῶν ἡμερῶν διατραβῆν εἰς τὸ φρούριον, λαβὼν τὰ ἀναγκαῖα ἐφοδιαστικὰ ἔγγραφα, ἀπέπλευσε τῇ 23 Δεκεμβρίου τὸ πρωτὶ, καὶ ἔφθασε περὶ μεσημβρίαν εἰς Μεσολόγγιον, ὅπου καὶ ἤξι-ώθη τῆς ἀνηκούσης ὑποδοχῆς.